

Hrein orka: Vegvísir til framtíðar

**Forseti Íslands
Ólafur Ragnar Grímsson**

Íslendingum hefur á aðeins einum mannsaldri tekist að gerbreyta orkukerfi sínu; hverfa frá kolum og olíu og byggja á hreinni orku. Þessi árangur hefur vakið athygli um víða veröld. Jafnt auðug ríki sem fátæk hafa hrifist af því hvernig Íslendingar hafa hrundið af stað orkubyltingu. Þau vilja byggja á reynslu okkar og starfa með sérfræðingum okkar á þessu sviði.

Ég er sannfærður um að það sem okkur tókst að gera, getur öðrum tekist líka. Reynsla okkar Íslendinga við að nýta náttúruauðlindirnar á skynsamlegan hátt færir þróunarríkjum heim sanninn um hvernig unnt er að ná árangri.

Ég man vel frá því ég var að vaxa úr grasi í litlu þorpi vestur á fjörðum hvernig við bárum kolin heim í hús til að halda á okkur hita yfir dimmstu mánuði vetrarins. Ísland var á þeim tíma vanþróað ríki, á meðal þeirra fátækustu í Evrópu, laut erlendu valdi, átti fá tæki sem skapað gætu þjóðinni hagsæld til frambúðar.

Í höfuðborginni Reykjavík var kolabingurinn við höfnina áberandi kennileiti og bæjarbúar biðu löngum óþreyjufullir eftir því að kolin bærust yfir hafið með stórum flutningaskipum. Á ljósmyndum frá fyrri hluta síðustu aldar sést hvernig kolareykurinn litaði á stundum himininn, svart ský algeng sjón yfir bænum.

Nú er þetta allt breytt. Nú er loftið tært og Reykjavík getur með sannri kallast höfuðstaður hreinnar orku í heiminum. Í æsku minni fengust meira en áttatíu prósent af orku okkar úr innfluttum kolum og olíu en nú er nánast allt rafmagn og hiti unnið úr hreinni orku, ýmist með vatnsafli eða jarðhita.

Meira en þrír fjórðu hlutar af allri okkar orkunotkun byggjast á þessum endurnýjanlegu auðlindum.

Þessi þróun hefur í raun og sanni verið sigurför enda eru Íslendingar nú komnir í hóp ríkustu þjóða heims. Í fyrra skipaði landið til dæmis efsta sætið á mælikvarða Þróunarstofnunar Sameinuðu þjóðanna um þróunarstig samfélaga, UNDP Human Development Index. Sama stofnun flokkaði Ísland sem þróunarríki fram á áttunda áratug síðustu aldar.

Á þeim tíma skall á styrjöld í fyrir botni Miðjarðarhafs, bylting var gerð í Íran og í kjölfarið kom olúkreppa sem leiddi til þess að Íslendingar gerðu átak í að breyta orkubúskap sínum. Þegar olíuverð náði aftur jafnvægi, héldu Íslendingar áfram að þróa sína endurnýjanlegu orkugjafa á meðan aðrar þjóðir lögðu á ný áherslu á olíu og kol. Þessi einarða stefna okkar hefur aukið velmegun þjóðarinnar. Efnahagslegur ávinningur okkar er augljós þegar borinn er saman kostnaður neytenda af hitaveitu hér og olúkyndingu í öðrum ríkjum.

Reikna má með að sparnaðurinn sem náðist á árunum 1970 til 2000 jafnist á við þrefaldar þjóðartekjur Íslendinga á árinu 2000.

Ef miðað er við að sá jarðhiti sem nýttur var til húshitunar árið 2003 jafngildi 646 þúsund tonnum af olíu, var útblástur koltvísýrings á landinu ríflega 37 prósentum minni en ella hefði verið.

Auk efnahagslegra gæða og umhverfisávinninga hefur þróun jarðhitanýtingar haft jákvæð áhrif á almenn lífsgæði á Íslandi. Fólk vill heldur búa á svæðum þar sem jarðhiti er aðgengilegur, á höfuðborgarsvæðinu og í byggðakjörnum þar sem heitar lindir nýtast til hitunar heimila, gróðurhúsa, skólabygginga, sundlauga og annarra íþróttamannvirkja, í ferðamennsku og við uppbyggingu smáiðnaðar. Tölur sýna að á slíkum svæðum er heilsufar íbúanna betra en annars staðar.

Ætla má að miðað við núverandi tækni leynist jarðhitaauðlindir í um það bil níutíu löndum. Íslendingar vilja starfa með þjóðum í Afríku, Asíu, Ameríku, Karabíska hafinu, Kyrrahafi og í Evrópu að nýtingu jarðhita. Ég hef stutt við frumkvæði íslenskra vísindamanna og sérfræðinga, orkufyrirtækja og fjárfesta og forystumanna þróunarstarfs Íslendinga við að flytja þekkingu okkar til þeirra sem mest þurfa á henni að halda.

Tíu af þeim fimmtán ríkjum sem vinna mest rafmagn úr jarðhita eru þróunarríki og fimm af þeim sem nýta mest af jarðhita til húshitunar eru þróunarríki eða á umbreytingaskeiði.

Ég hef orðið þeirrar ánægju aðnjótandi að ræða þróun nýrrar orkuframtíðar við þjóðarleiðtoga. Ég er stoltur af því að hafa tekið þátt í því að koma á sambandi milli íslenskra orkusérfræðinga og stjórnvalda í Djíbútí þar sem Orkuveita Reykjavíkur ætlar að byggja stórt jarðhitaorkuver ef allt gengur að óskum.

Ég bauð forseta Djíbútís, Ismail Omar Guelleh að koma til Íslands og kynna sér slík orkuver af eigin raun. Sú staðreynd að forsetinn lagði í þá reisu um miðjan vetur er ein og sér skýrt tákni um staðfestu hans og þann einbeitta vilja Afríkurríkja að taka upp framsýna og ábyrga stefnu með stuðningi þeirra sem búa yfir þekkingu og fjármunum.

Ég fagna þeim mörgu nemendum frá þróunarríkjum sem hafa sótt Ísland heim og numið við Jarðhitaskóla Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. Þetta unga fólk hefur verið góðir sendimenn sinna ríkja. Ég hef einnig heyrt frá sérfræðingum okkar að nemendunum vegnar flestum vel að námi loknu og þeir hafa lagt mikið af mörkum hver í sínu heimalandi í þeirri viðleitni að beisla kraftinn í iðrum jarðar.

Ég hef fylgst af athygli með störfum Þróunarsamvinnustofnunar Íslands og hvernig forystumenn hennar og starfsfólk hafa stutt uppbyggingu hreins orkuiðnaðar í Afríku, Mið-Ameríku og víðar, hvatt til samvinnu og stuðlað að aukinni menntun og færni þar ytra á þessu sviði. Þetta starf hefur styrkt hið góða orðspor sem Íslendingar njóta.

Það hefur verið ríkur þáttur í verkum mínum á undanförunum árum að hvetja til samvinnu við Kína, Indland, Filippseyjar, Indónesíu og önnur lönd sem búa yfir ónýttum jarðhitaauðlindum, ríki sem hafa brýna þörf fyrir hreina orku. Ég hef gert þetta vegna þeirrar sterku sannfæringar minnar að til að tryggja framtíð mannkyns, jafnræði ríkja og vistvænt umhverfi okkar allra, þurfi öll ríki að stefna að jafn umfangsmikilli umbreytingu orkukerfis síns og þeirri sem við Íslendingar eigum að baki.

Það er von mín að margar þjóðir muni fylgja fordæmi okkar og skilja að það sem í fyrstu reynist erfið áskorun, getur á fáeinum árum orðið að árangursríkum veruleika ef réttri stefnu er fylgt.